

ผลกระทบด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหาร

พงศ์นิติย์ จันทร์จรัส*

Nongnit Chancharat

ฐิรัชญา มณีเนตร*

Thirachaya Maneenetr

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของพื้นที่ปราสาทเขาพระวิหาร 2) เพื่อศึกษาผลกระทบด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหาร และ3) เพื่อหาแนวทางการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหาร ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างสำหรับการสัมภาษณ์ คือ ผู้นำชุมชน มัคคุเทศก์ท้องถิ่น และนักเรียนนักศึกษา กลุ่มตัวอย่างสำหรับการจัดประชุม คือ กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มปราชญ์ท้องถิ่น และกลุ่มนักท่องเที่ยว กลุ่มตัวอย่างสำหรับแบบสอบถาม ได้แก่ ประชากรที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านภูมิซรอล ตำบลเสาธงชัย อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 400 คน ผลการศึกษาพบว่า

สถานภาพส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัย พบว่า เป็นเพศชาย ร้อยละ 49.25 เพศหญิง ร้อยละ 50.75 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41-50 ปี ร้อยละ 28.75 การศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 47.00 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 60.75 มีอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 45.00 มีรายได้ต่อเดือน 10,001 - 20,000 บาท ร้อยละ 36.0 ส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งการเป็นผู้นำชุมชน ร้อยละ 68.75

การมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมการท่องเที่ยวของอุทยานเขาพระวิหารในภาพรวมพบว่า คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.55

ผลกระทบด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหารของชุมชนอำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษด้านเศรษฐกิจ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.79 ผลกระทบด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา

* คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

กรณีปราสาทเขาพระวิหารของชุมชนอำเภอกันทรลักษณ์ จังหวัดศรีสะเกษด้านสังคมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.07 ผลกระทบด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหารของชุมชนอำเภอกันทรลักษณ์ จังหวัดศรีสะเกษด้านวัฒนธรรมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.81 และผลกระทบด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหารของชุมชนอำเภอกันทรลักษณ์ จังหวัดศรีสะเกษด้านสิ่งแวดล้อมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.68

Abstract

This study intended to 1) examine the current conditions of Prasat Khao Phra Wihan and 2) tourism impacts from conflicts between Thailand and Cambodia in case of Prasat Khao Phra Wihan and 3) to find out the guidelines of tourism development from conflicts between Thailand and Cambodia in case of Prasat Khao Phra Wihan. The sample group in this study was divided into three groups, namely, interview group (community leaders, local guides and students), sample group for meeting (community leaders, local sages, tourists), and sample group for questionnaires (400 local people living in Phumisron village Saothongchai sub-district, Gantralak, district, Si Sa Ket province).

Referring to the sample group, there were 49.25% of males and 50.75 of females. Most of them were 41 – 50 years old (28.75%). Mostly they finished primary level (47%) and were married (60.75%). They were farmers (45%) and earned per month 10,001-20,000 bath (36%). Most of them were not community leaders (68.75%).

In aspect of local people's participation on tourism at Prasat Khao Phra Wihan, it was found that local people participated into the local tourism in high level or at score 4.55 on average scales.

In addition, it was found that there were impacts from conflicts between Thailand and Cambodia in case of Prasat Khao Phra Wihan in Gantralak, district, Si Sa Ket province on economy in highest level ($\bar{X} = 4.79$), impacts from conflicts between Thailand and Cambodia in case of Prasat Khao Phra Wihan in Gantralak, district, Si Sa Ket province on society in high level ($\bar{X} = 4.07$), impacts from conflicts between Thailand and Cambodia in case of Prasat Khao Phra Wihan in Gantralak, district, Si Sa Ket province on culture in high level ($\bar{X} = 3.81$) and impacts from conflicts between Thailand and Cambodia in case of

Prasat Khao Phra Wihan in Gantralak, district, Si Sa Ket province on environment in high level ($\bar{X}=3.68$).

บทนำ

เขาพระวิหารในการรับรู้ของคนทั่วไปเน้นอยู่เฉพาะปราสาทเขาพระวิหารที่อยู่บนยอดเขาว่าเป็นสิ่งมหัศจรรย์สวยงามอย่างยิ่งที่หาดูได้ยากในที่อื่น ๆ ยิ่งกว่านั้น ปราสาทเขาพระวิหารยังก่อให้เกิดกรณีพิพาทเรื่องเขาพระวิหารระหว่างไทยและประเทศกัมพูชา จนสุดท้ายศาลโลกได้มีคำพิพากษาคัดสินให้ประเทศกัมพูชามีอธิปไตยเหนือปราสาทเขาพระวิหาร ทำให้ปัจจุบันต้องมีการฟื้นฟูความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศนี้ ทั้งสองฝ่ายจึงได้เปิดเขตการค้าชายแดนขึ้นให้ผู้คนทั้งสองประเทศได้มีโอกาสในการเข้าไปเที่ยวชมปราสาทพระวิหารได้ ปราสาทเขาพระวิหาร จึงกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญที่นารายได้เข้ามาสู่ทั้งสองประเทศ และมีแนวโน้มที่ทั้งสองฝ่ายจะมีการพัฒนาเขตพื้นที่โดยรอบเพื่อที่จะเอื้ออำนวยต่อการท่องเที่ยวให้มากขึ้น (ธิดา สาระยา, 2552: 18-19)

กรณีเส้นแดนเขาพระวิหารระหว่างไทยกับกัมพูชา ปรากฏว่าไทยต้องพ่ายแพ้มาแล้วใน ปี 2505 เมื่อมีแนวโน้มในสถานการณ์ปัจจุบันที่กัมพูชาต้องการให้ปราสาทเขาพระวิหารเป็นมรดกโลก ปัญหาภูมิรัฐศาสตร์ก็หวนกลับมาให้ต้องขบคิดกันอีก ในท้ายที่สุดแล้วปัญหาย่อมหลีกเลี่ยงไม่พ้นจากกรณีพิพาทเส้นเขตแดนไทย-กัมพูชาโดยตรง สำหรับวิธีแก้ปัญหาลोकของการเมืองระหว่างประเทศสมัยใหม่ หนึ่งในแนวทางที่ถูกใช้เพื่อการแก้ไขปัญหาข้อพิพาทเรื่องเส้นเขตแดนไม่ใช่สงคราม แต่มักจะออกมาในรูปของการใช้ประโยชน์พื้นที่ที่เป็นข้อพิพาทร่วมกัน หรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า “เจดีเอ” (Joint Development Areas-JDA)

ฉะนั้น เพื่อไม่ให้ความเป็นมรดกโลกกลายเป็นปัจจัยให้เกิดสงครามชายแดนไทย-กัมพูชาแล้ว การทำปราสาทเขาพระวิหารให้เป็นพื้นที่พัฒนาร่วมไทย-กัมพูชา ก็น่าจะเป็นทางออกหนึ่ง โดยอาจจะเรียกว่า “พื้นที่พัฒนาร่วมทางวัฒนธรรม” (Joint Cultural Development Areas) หรือ “JCDA” หรืออาจจะทำเป็น “พื้นที่ท่องเที่ยวร่วม” (Joint Tourism Areas) หรือ “JTA” เพื่อใช้ประโยชน์ทั้งทางเศรษฐกิจและการพัฒนาความร่วมมือทางวัฒนธรรมระหว่างประเทศทั้งสอง

ข้อเสนอไม่ว่าจะเป็น “JCDA” หรือ “JTA” ก็เพื่อหวังว่า ความสัมพันธ์ไทย-กัมพูชา จะก้าวจาก “วิกฤตสู่โอกาส” และในขณะเดียวกันก็ต้องระมัดระวัง ไม่ให้เกิดสถานการณ์จาก “โอกาส สู่วิกฤต” ที่จะนำไปสู่ความบาดหมางในระหว่างพี่น้อง และผองญาติของคนในไทยและกัมพูชา กับปัญหาที่จะเกิดขึ้นกับอนาคตของปราสาทเขาพระวิหาร (งานสื่อสารสังคม (สกว.), 2551)

ส่วนการท่องเที่ยวเส้นทางจังหวัดศรีสะเกษ ก็จะได้ชัดเจนว่านักท่องเที่ยวลดลงเป็นจำนวนมาก ซึ่งการลดจำนวนของนักท่องเที่ยวเริ่มมาตั้งแต่มีข้อพิพาทเกิดขึ้น สำหรับฤดูกาลการ

ท่องเที่ยวเขาพระวิหารโดยปกตินักท่องเที่ยวจะมากที่สุดในช่วงมกราคม และจะลดลงในช่วงเดือนกรกฎาคม - กันยายนที่เป็นช่วงฤดูฝน เดือนตุลาคมก็จะมีนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นอีกครั้ง แต่เมื่อดูภาพรวมนักท่องเที่ยวชาวไทยในปีนี้เทียบกับปีที่ผ่านมาลดลงไม่มาก เพราะนักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่เข้าใจถึงสถานการณ์ว่าเป็นอย่างไร ส่วนนักท่องเที่ยวต่างชาติโดยทั่วไปลดลงเป็นจำนวนมากเนื่องจากห่วงเรื่องของความปลอดภัย ซึ่งนอกจากปัญหาเรื่องของเขาพระวิหารที่มีผลกระทบต่อธุรกิจการท่องเที่ยวแล้ว ยังมีอีกปัญหาที่น่าเป็นห่วงนั่นคือสภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบันทำให้นักท่องเที่ยวไม่กล้าใช้จ่าย เพราะรอดูสภาวะเศรษฐกิจว่าจะเป็นอย่างไร (สื่อสร้างสุข อุบลราชธานี, ม.ป.ป.)

จากกรณีพิพาทที่มีมายาวนานได้สิ้นสุดลงตามคำพิพากษาของศาลโลก ที่ให้เขาพระวิหารเป็นมรดกโลกตามคำเสนอของประเทศกัมพูชา ในที่สุดทั้งไทยและกัมพูชาก็ต้องยอมรับ และหาแนวทางที่จะฟื้นฟูวางแผนพัฒนาพื้นที่ร่วมกัน โดยจุดเน้นของการพัฒนานั้นคือการพัฒนาพื้นที่โดยรอบให้มีความสวยงาม สะดวกสบายต่อการมาเยือนของนักท่องเที่ยว เพื่อดึงดูดความสนใจ และสร้างความประทับใจให้เกิดขึ้น การพัฒนาในด้านการท่องเที่ยวจึงเป็นตัวหลักที่จะประสานความเข้าใจให้เกิดขึ้นร่วมกันได้ เพราะฉะนั้นคณะผู้วิจัยจึงศึกษาเรื่องผลกระทบด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหาร เพื่อที่จะได้รับทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน และหาแนวทางแก้ไขร่วมกันต่อไปในอนาคต

เครื่องมือการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล 3 ประเภท คือ การสัมภาษณ์โดยใช้แบบสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน มัคคุเทศก์ท้องถิ่น และนักเรียน นักศึกษาในเขตหมู่บ้านภูมิซรอล ตำบลเสาธงชัย อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ เกี่ยวกับพัฒนาการทางการท่องเที่ยวและรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวของอุทยานเขาพระวิหาร การใช้แบบสอบถามกับประชาชนในเขตหมู่บ้านภูมิซรอล ตำบลเสาธงชัย อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวของอุทยานเขาพระวิหาร และผลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิต และสภาพสังคมของชุมชนในอำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ และการจัดประชุมกลุ่ม จำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มปราชญ์ท้องถิ่น กลุ่มนักท่องเที่ยว เพื่อระดมความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกันระหว่างชุมชน หลังจากศาลโลกได้พิพากษาเกี่ยวกับคดีเขาพระวิหาร

1. วิธีการสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือเพื่อการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือ ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือ
2. ศึกษาระเบียบวิธีการในการสร้างแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม
3. นำแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง
4. นำแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามที่ตรวจสอบแก้ไขแล้วไปจัดพิมพ์เป็นฉบับทดลอง
5. นำแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) โดยนำแบบสัมภาษณ์ทดลองใช้กับผู้นำชุมชน อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 2 ชุด และนำแบบสอบถามทดลองใช้กับประชาชนในชุมชนในอำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 40 ชุด
6. นำแบบสอบถามมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (α) ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.93
7. จัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามฉบับจริง เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

2. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบ่งตามลักษณะของข้อมูล ดังนี้

2.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อชุมชนท้องถิ่นจากการเติบโตของแหล่งท่องเที่ยวในเขตพื้นที่อุทยานเขาพระวิหารโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบสอบถาม และจัดประชุมกลุ่ม

2.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ วารสาร นิตยสาร รายงานการวิจัย รายงานประจำปี วิทยานิพนธ์ ที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหาร

3. ตัวแปรและการวัดตัวแปร

1. คุณลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่

เพศ ใช้การวัดมาตรฐานบัญญัติ (Nominal Scale) ประกอบด้วย ชายและหญิง

อายุ ใช้การวัดมาตรฐานเรียงลำดับ (Ordinal Scale) ประกอบด้วย 21-30 ปี 31-40 ปี 41-50 ปี 51-60 ปี และมากกว่า 60 ปี

ระดับการศึกษา ใช้การวัดมาตรฐานเรียงลำดับ (Ordinal Scale) ประกอบด้วย ประถมศึกษา มัธยมศึกษา ปวช./ปวส./อนุปริญญา ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี

สถานภาพสมรส ใช้การวัดมาตรนามบัญญัติ (Nominal Scale) ประกอบด้วย โสด สมรส หย่าร้าง

อาชีพ ใช้การวัดมาตรนามบัญญัติ (Nominal Scale) ประกอบด้วย เกษตรกร นักเรียน/นักศึกษา ค้าขาย รับจ้าง ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ

รายได้ต่อเดือน ใช้การวัดมาตราเรียงอันดับ (Ordinal Scale) ประกอบด้วย ต่ำกว่า 5,000 บาท, 5,000-10,000 บาท, 10,001-20,000 บาท, 20,001-30,000 บาท และมากกว่า 30,000 บาท

ตำแหน่งการเป็นผู้นำของชุมชน ใช้การวัดมาตรนามบัญญัติ (Nominal Scale) ประกอบด้วย ไม่มีตำแหน่ง, กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน, สมาชิก อบต. และคณะกรรมการกลุ่มต่างๆ

2. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวอุทยานเขาพระวิหาร ใช้มาตรวัดแบบ Rating Scale ของ Likert ซึ่งมีระดับการวัดเป็น 5 ระดับ กำหนดคะแนนดังนี้

การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว

มีส่วนร่วมมากที่สุด	5	คะแนน
มีส่วนร่วมมาก	4	คะแนน
มีส่วนร่วมปานกลาง	3	คะแนน
มีส่วนร่วมน้อย	2	คะแนน
มีส่วนร่วมน้อยที่สุด	1	คะแนน

กำหนดเกณฑ์การตัดสินผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยพิจารณาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 แปลความว่า	มีส่วนร่วมมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 แปลความว่า	มีส่วนร่วมมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 แปลความว่า	มีส่วนร่วมปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 แปลความว่า	มีส่วนร่วมน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 แปลความว่า	มีส่วนร่วมน้อยที่สุด

3. ผลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตและสภาพสังคมของชุมชน อำเภอกันทรลักษณ์ จังหวัดศรีสะเกษ ใช้มาตรวัดแบบ Rating Scale ของ Likert ซึ่งมีระดับการวัดเป็น 5 ระดับ กำหนดคะแนนดังนี้

ผลกระทบทางการท่องเที่ยว

ผลกระทบมากที่สุด	5	คะแนน
ผลกระทบมาก	4	คะแนน
ผลกระทบปานกลาง	3	คะแนน
ผลกระทบน้อย	2	คะแนน
ผลกระทบน้อยที่สุด	1	คะแนน

กำหนดเกณฑ์การตัดสินผลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตและสภาพสังคมชุมชนในเขตอำเภอกันทรลักษณ์ จังหวัดศรีสะเกษ เป็นร้อยละเมื่อเทียบกับคะแนนค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์มาตรฐานแบบ Rating Scale ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00	แปลความว่า	มีผลกระทบมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20	แปลความว่า	มีผลกระทบมาก
ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40	แปลความว่า	มีผลกระทบปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60	แปลความว่า	มีผลกระทบน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80	แปลความว่า	มีผลกระทบน้อยที่สุด

4.สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งใช้โปรแกรมประมวลผลโดยคอมพิวเตอร์ โดยนำเสนอในรูปตารางพร้อมคำอธิบายผลการวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์มีดังนี้

1. ค่าสถิติร้อยละ ใช้อธิบายลักษณะทางประชากรศาสตร์ (เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน)

2. ค่าเฉลี่ย(Mean) โดยใช้สูตร (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2541)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{n}$$

เมื่อ	$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
	$\sum X$	แทน	ผลรวมคะแนนทั้งหมด
	n	แทน	ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

3. ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD) โดยใช้สูตร (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2541)

$$SD = \sqrt{\frac{n \sum X^2 - (\sum X)^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ	SD	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	$\sum X^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
	$(\sum X)^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง
	n	แทน	ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิจัย

รายงานการวิจัย เรื่องผลกระทบด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหาร ซึ่งผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของพื้นที่ปราสาทเขาพระวิหาร

ข้อมูลทั่วไป

อุทยานแห่งชาติเขาพระวิหาร ตั้งอยู่ในท้องที่อำเภอnáย่น กิ่งอำเภอnáย่น จังหวัดอุบลราชธานี และอำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ มีเนื้อที่ประมาณ 81,250 ไร่ หรือ 130 ตารางกิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศกัมพูชา ถนนและบันไดทางขึ้นสู่ปราสาทเขาพระวิหาร ทางด้านบริเวณผามออีแดง ท้องที่ตำบลเสาธงชัย อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาพระวิหาร จัดได้ว่าสะดวกที่สุด

แหล่งท่องเที่ยว

ผามออีแดง นับเป็นสถานที่ตรงจุดชายแดน ประเทศไทยติดต่อกับประเทศกัมพูชา ใกล้ทางขึ้นสู่ปราสาทเขาพระวิหาร มีทัศนียภาพที่สวยงาม เป็นจุดชมวิว ทิวทัศน์

ปราสาทโดนตวล เป็นศาสนสถานแบบขอมหลังเดียว ตั้งอยู่ตรงชายแดนประเทศไทย อยู่ห่างจากหน้าผาประมาณ 300 เมตร

ภาพสลักนูนต่ำ เป็นศิลปะแบบโบราณที่น่าสนใจซึ่งแกะสลักนูนต่ำ เป็นภาพเทพ 3 องค์ อยู่บริเวณหน้าผาใต้ผามออีแดง

สระตราว หรือ สระกราว เป็นแหล่งน้ำซึ่งไหลมาจากเขาพระวิหาร อยู่บริเวณเชิงเขาชาวบ้านเรียก "บาราย"

น้ำตกและถ้ำขุนศรี น้ำตกตั้งอยู่เหนือถ้ำขุนศรีขึ้นไปสูง 3 ชั้น ทางด้านทิศตะวันตกของสระตราวใกล้เส้นทางเดินสู่ปราสาทเขาพระวิหาร

น้ำตกห้วยตา เป็นน้ำตกขนาดเล็กอยู่บริเวณ เส้นทางขึ้นผามออีแดง

เขาสันตะโลม เป็นหน้าผาติดแนวชายแดน ประเทศกัมพูชา สามารถมองเห็นผามออีแดง และปราสาทเขาพระวิหารได้ชัดเจน มีทัศนียภาพที่สวยงาม เป็นจุดชมพระอาทิตย์ลับขอบฟ้า

เขื่อนห้วยขนุน เป็นอ่างเก็บน้ำชลประทานและที่ตั้งหน่วยพิทักษ์ อุทยานแห่งชาติ มีทิวทัศน์สวยงาม เหมาะแก่การพักผ่อน เทียวชมธรรมชาติและเข้าค่ายกางเต็นท์พักแรม (อุทยานแห่งชาติเขาพระวิหาร, ม.ป.ป.)

ลักษณะสำคัญของปราสาทเขาพระวิหาร

บันไดดินด้านหน้าของปราสาท บันไดดินด้านหน้าเป็นทางเดินขึ้นลงขนาดใหญ่ อยู่ทางทิศเหนือของตัวปราสาท ลาดตามไหล่เขา

สะพานนาคราช สะพานนาคราช หรือ ลานนาคราช อยู่ทางทิศใต้ของบันไดหินด้านหน้า ปูด้วยแผ่นหินเรียบ

โคปุระ ชั้นที่ 1 โคปุระชั้นที่ 1 สร้างเป็นศาลาจตุรมุข รูปทรงกากบาท ไม่มีฝาผนังกัน มีแต่บันไดและซุ้มประตูทั้ง 4 ทิศ สร้างอยู่บนฐานสี่เหลี่ยมย่อมุมมบันไดทางขึ้นโคปุระ ชั้นที่ 1 ทางทิศเหนือ เป็นบันไดหินมีลักษณะค่อนข้างชัน

ทางดำเนิน ด้านทิศใต้ของโคปุระชั้นที่ 1 มีลักษณะเป็นทางเดินขนาดใหญ่ ปูด้วยหินศิลาทราย

สระสงระง สระสงระงทางด้านทิศตะวันออกของทางดำเนินห่างออกไป 12.40 เมตร จะพบสระน้ำรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีขนาดกว้าง 16.80 เมตร ยาว 37.80 เมตร กรุด้านท่อนหินเป็นชั้น ๆ มีลักษณะเป็นชั้นบันได

โคปุระ ชั้นที่ 2 โคปุระชั้นที่ 2 สร้างเป็นศาลาจตุรมุข มีกำแพงด้านทิศใต้เพียงด้านเดียว อยู่บนไหล่เขาทางทิศเหนือของประตูชั้นที่ 2 บริเวณพื้นราบของเส้นทางดำเนิน และสองข้างทางขึ้นลงของบันได จะพบรอยสักริดลงในพื้นศิลา มีลักษณะเป็นหลุมกลม ๆ เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณฟุตเศษ ๆ เป็นหลุมสำหรับใส่เส้า เพื่อทำเป็นปะรำพิธี

โคปุระ ชั้นที่ 3 (ปราสาทหลังที่ 1) โคปุระชั้นที่ 3 เป็นโคปุระ หลังที่ใหญ่โตมโหฬาร ที่ยังสมบูรณ์ที่สุด ลักษณะการสร้างคล้ายกับโคปุระชั้นที่ 1, 2 แต่ผิดตรงที่มีฝาผนังกันล้อมรอบความใหญ่โตมากกว่าเยอะ (ถ้ามีฝาผนังกันหรือกำแพงแก้วล้อมรอบ) นักโบราณคดีเรียกว่า ปราสาท

โคปุระ ชั้นที่ 4 (ปราสาทหลังที่ 2) โคปุระชั้นที่ 4 หลังนี้ผู้พังมาก เนื่องจากกาลเวลา แผ่นดินทรุด โคปุระ ชั้นที่ 4 นี้ ประกอบด้วยหลายส่วน และจะมีตัวหนังสือขอมโบราณสลักลงในแผ่นศิลาบริเวณกรอบประตูด้านทิศเหนือของปราสาทประธาน บริเวณข้าง (ภายใน) จะสร้างบรรณาลัยไว้(หรือบรรณารักษ์) ซึ่งแปลว่าห้องสมุด สร้างไว้เพื่อเก็บคำภีร์ทางศาสนา

เขี้ยวตาดี เขี้ยวเป็นภาษาเขมร ซึ่งแปลว่า ชะง่อนผา หรือโพงผา ตรงยอดเขี้ยวตาดีสูงกว่าระดับน้ำทะเล 657 เมตร

กรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหาร

ปราสาทเขาพระวิหาร เป็นโบราณสถานที่มีความงดงาม โดดเด่นอยู่เหนือเทือกเขาพนมดงรัก ซึ่งกั้นพรมแดน ระหว่างประเทศไทยกับประเทศกัมพูชา มีความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 657 เมตร อยู่ในเขตการปกครองของอำเภอจอมกระสาน จังหวัดพระวิหาร ประเทศกัมพูชา เดิมปราสาทเขาพระวิหารอยู่ในเขตการปกครองของประเทศไทย ขึ้นอยู่กับบ้านภูมิซรอล ต.เสาธงชัย อ.กันทรลักษ์ จ.ศรีสะเกษ (ค.ศ. 1899, ร.ศ.-118 เมื่อ พ.ศ. 2442) พระเจ้าน้องยาเธอกรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ ได้ทรงค้นพบ พระองค์ได้จารึก ร.ศ. และพระนามไว้ที่บริเวณชะง่อนผาเขี้ยวตาดีว่า 118 สรรพสิทธิ จากนั้นอีก 60 ปีต่อมา ประเทศกัมพูชา (นำโดยสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ) ได้ยื่น

ฟ้องต่อศาลโลก เพื่อเรียกร้องอำนาจอธิปไตยเหนือปราสาทเขาพระวิหารคืน (ยื่นฟ้องทั้งหมด 73 ครั้ง) ต่อมาศาลโลกได้ตัดสินให้อธิปไตยเหนือปราสาทเขาพระวิหารเป็นของประเทศกัมพูชาด้วย 9 ต่อ 3 เสียง เมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2505 นับเป็นการเสียดินแดนครั้งสุดท้ายของประเทศไทย โดยบริเวณดังกล่าวมีเนื้อที่ประมาณ 150 ไร่

ผลการตัดสินของศาลโลก มีข้อกำหนด 3 ประการ คือ

1. ให้คืนเนื้อที่ประมาณ 150 ไร่
2. ให้คืนวัตถุโบราณจำนวน 50 ชิ้น
3. ให้ถอนทหารและตำรวจออกจากพื้นที่ (จังหวัดศรีสะเกษ, ม.ป.ป.)

การเปลี่ยนแปลงด้านการท่องเที่ยว ผลกระทบด้านการท่องเที่ยว และแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหาร

จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน กลุ่มมัคคุเทศก์ท้องถิ่น และกลุ่มนักเรียนนักศึกษาในชุมชนสรุปได้ว่า ปัจจุบันอุทยานแห่งชาติเขาพระวิหาร อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ มีการเปิดให้นักท่องเที่ยวเข้าเยี่ยมชมได้เพียงบริเวณผามออีแดงเท่านั้น และอนุญาตให้เข้าไปเพียงช่วงวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ และวันหยุดราชการ มีการรักษาความปลอดภัยจากทหารอย่างเข้มงวด ทำให้คนในชุมชนประสบปัญหาว่างงาน ก่อให้เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจ เพราะมีนักท่องเที่ยวเดินทางไปท่องเที่ยวจำนวนน้อย อีกทั้งยังประสบปัญหาจากการปะทะกันของทหารทำให้บ้านเรือนของคนในชุมชนเกิดความเสียหาย และคนในชุมชนบางส่วนต้องอพยพออกจากบ้านเรือนเพื่อไปอาศัยอยู่ในที่ปลอดภัยการจัดการด้านการท่องเที่ยวนั้น ต้องมีการรักษาความปลอดภัยจากทหารอย่างเข้มงวด ระหว่างทางไปยังอุทยานแห่งชาติเขาพระวิหารจะมีด่านรักษาความปลอดภัยของทหารหลายจุด ซึ่งนักท่องเที่ยวจะต้องให้ข้อมูลที่จำเป็นแก่ทหาร ในการเดินทางเข้าไปในบริเวณ นอกจากนั้น ภายในอุทยานแห่งชาติเขาพระวิหารยังมีเจ้าหน้าที่ทหารคอยอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางไปเยี่ยมชมได้ อำนวยความสะดวกในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่ต้องใช้ความระมัดระวัง เช่น บริเวณภาพสลักนูนต่ำ ซึ่งเป็นบริเวณหน้าผาใต้ผามออีแดง โดยมีทางเดินเท้าสำหรับเดินลงไปเที่ยวชม ก็จะมีเจ้าหน้าที่คอยรักษาความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยว และบริเวณเขตแดนฝั่งไทยที่สามารถใช้กล้องส่องทางไกลของทหารในการสังเกตบริเวณโดยรอบของปราสาทเขาพระวิหาร ซึ่งทางกัมพูชาได้ให้ชาวบ้านมาตั้งรกรากอยู่รอบๆ บริเวณนั้น ทำให้ทางขึ้นเขาพระวิหารฝั่งไทยยังไม่สามารถเปิดให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปได้ และมีเจ้าหน้าที่ทหารของไทยรักษาการณ์ เฝ้าระวัง และดูแลรักษาความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยวอย่างเข้มงวด จากเหตุการณ์กรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหารนี้ ส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวในด้านสภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมของชุมชนอย่างมาก ซึ่งทางคนในชุมชนต้องการให้หน่วยงานที่รับผิดชอบแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างเร่งด่วน

2. ผลกระทบด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหาร

ในการศึกษาผลกระทบด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหารของชุมชนอำเภอกันทรลักษณ์ จังหวัดศรีสะเกษ คณะผู้วิจัยเลือกใช้เครื่องมือแบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งมีผลการวิจัยดังนี้

คุณลักษณะส่วนบุคคล

การศึกษาสถานภาพส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัย พบว่า เป็นเพศชาย ร้อยละ 49.25 เพศหญิง ร้อยละ 50.75 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41-50 ปี ร้อยละ 28.75 การศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 47.00 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 60.75 มีอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 45.00 มีรายได้ต่อเดือน 10,001 - 20,000 บาท ร้อยละ 36.0 ส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งการเป็นผู้นำชุมชน ร้อยละ 68.75

การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวของอุทยานเขาพระวิหาร

การมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติเขาพระวิหารในภาพรวม พบว่า คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.55 แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า คนในชุมชนมีส่วนร่วมมากที่สุดในการปฏิบัติตามกฎระเบียบที่ท้องถิ่นกำหนดขึ้น ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.72 รองลงมาชุมชนมีส่วนร่วมในการร่วมรณรงค์หรือประชาสัมพันธ์บอกกล่าวให้นักท่องเที่ยว ระมัดระวังในการอนุรักษ์ทรัพยากรในแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้สถานที่ท่องเที่ยวให้คงสภาพเดิม ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.39 และชุมชนมีส่วนร่วมในระดับน้อยที่สุดคือ มีส่วนร่วมเพื่อสนับสนุน และส่งเสริมการท่องเที่ยว เช่น การแสดง การละเล่นพื้นเมือง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.69

การศึกษาผลกระทบด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหารของชุมชนอำเภอกันทรลักษณ์ จังหวัดศรีสะเกษ ประกอบด้วยผลกระทบของการท่องเที่ยว 4 ด้าน ได้แก่

ด้านเศรษฐกิจ

ผลกระทบด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหารของชุมชนอำเภอกันทรลักษณ์ จังหวัดศรีสะเกษด้านเศรษฐกิจในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.79 ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การว่างงานของสมาชิกในครอบครัวมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ 4.94 รองลงมาคือ มูลค่าราคาที่ดินในชุมชนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.91 และภาวะหนี้สินในครอบครัว มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 4.38

ด้านสังคม

ผลกระทบด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหารของชุมชนอำเภอกันทรลักษ์ จ.ศรีสะเกษด้านสังคม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.07 ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การท่องเที่ยวสร้างความสุขหมู่บ้านมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ 4.72 รองลงมาคือ ความร่วมมือของชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 และการท่องเที่ยวทำให้เกิดปัญหาการขายบริการทางเพศและการมั่วสุมทางเพศมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 3.26

ด้านวัฒนธรรม

ผลกระทบด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหารของชุมชนอำเภอกันทรลักษ์ จ.ศรีสะเกษด้านวัฒนธรรมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.81 ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า วิธีการดำเนินชีวิตแบบดั้งเดิมมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ 4.09 รองลงมาคือ สินค้าและของที่ระลึกของท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.08 และดนตรีและการแสดงของท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 3.64

ด้านสิ่งแวดล้อม

ผลกระทบด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหารของชุมชนอำเภอกันทรลักษ์ จ.ศรีสะเกษด้านสิ่งแวดล้อม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.68 ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การท่องเที่ยวทำให้สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ 3.78 รองลงมาคือ ความแออัดในการจัดสรรพื้นที่ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.73 และการท่องเที่ยวทำให้เกิดมลภาวะด้านอากาศเป็นพิษมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 3.62

3.แนวทางการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหาร

จากการจัดประชุมกลุ่ม 3 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มปราชญ์ท้องถิ่น และกลุ่มนักท่องเที่ยว เพื่อระดมความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกันระหว่างชุมชน หลังจากศาลโลกได้พิพากษาเกี่ยวกับคดีเขาพระวิหาร เกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวพบว่าสามารถสรุปแนวทางในการพัฒนา แบ่งเป็น 4 ด้าน คือ

ด้านเศรษฐกิจ

- การส่งเสริมให้มีภาคีเครือข่ายท้องถิ่นและพัฒนาคุณภาพมากขึ้นเพื่อเพิ่มรายได้ให้ชุมชน
- การปรับปรุงพัฒนาสินค้าพื้นเมืองรวมถึงการบริการให้มีคุณภาพและมีเอกลักษณ์
- การร่วมมือกันของชุมชน และหน่วยงานภาครัฐในการโฆษณาประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวที่อุทยานประวัติศาสตร์เขาพระวิหารอย่างต่อเนื่อง
- การพัฒนาและปรับปรุงเส้นทางการท่องเที่ยวให้มีความสะดวกสบาย และมีความปลอดภัยมากขึ้น

ด้านสังคม

- การจัดการ ควบคุม และดำเนินการในการรักษาความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยว
- ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแลป้องกันและแจ้งข่าวอาชญากรรมหรือแจ้งข่าวความขัดแย้งจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหาร
- ปลุกฝังให้ลูกหลานมีความรักและสามัคคีกัน และร่วมมือกันในการจัดการท่องเที่ยวและป้องกันอันตราย

ด้านวัฒนธรรม

- การส่งเสริมอนุรักษ์ประเพณีและวิถีชีวิตดั้งเดิมของคนในชุมชน
- การปรับเปลี่ยนกิจกรรมงานประเพณีต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับสภาพสังคม

ด้านสิ่งแวดล้อม

- รณรงค์ให้ชุมชนและเยาวชนมีจิตสำนึกในการหวงแหนและรักษาสิ่งแวดล้อม
- การทำความร่วมมือระหว่างชุมชนกับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในการดูแลรักษาความสะอาดสถานที่ท่องเที่ยว
- การทำความร่วมมือระหว่างชุมชนกับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในการดูแลรักษา ทำนุบำรุงสถานที่ท่องเที่ยวให้มีสภาพที่ดีอยู่เสมอ
- จัดกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดทั้งปี เพื่อการดูแลรักษาและฟื้นฟูสภาพแวดล้อม

อภิปรายผล

ผลกระทบด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหารของชุมชนอำเภอกันทรลักษณ์ จังหวัดศรีสะเกษ

การศึกษาผลกระทบด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหารของชุมชนอำเภอกันทรลักษณ์ จังหวัดศรีสะเกษ ประกอบด้วยผลกระทบของการท่องเที่ยว 4 ด้าน ได้แก่

ด้านเศรษฐกิจ

ผลกระทบด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหารของชุมชนอำเภอกันทรลักษณ์ จังหวัดศรีสะเกษด้านเศรษฐกิจในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การว่างงานของสมาชิกในครอบครัวมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ มูลค่าราคาที่ดินใน และภาวะหนี้สินในครอบครัว มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดซึ่งสอดคล้องกับ กิติพงษ์ ประชุมแดง (2533 : 97) ที่ศึกษาเรื่องผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม จากการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อชาวบ้านคูเต๋อ ตำบลแจระแม อำเภอมือง จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งกล่าวว่า การถือครองประโยชน์ในด้านที่ดิน พบว่าชาวบ้านถือครองประโยชน์จากที่ดินน้อยกว่าเดิม แต่ราคาของที่ดินนั้นเพิ่มสูงขึ้น และสอดคล้องกับฐิรชญา มณีเนตร และณิศาศรณ์ ไชยประสิทธิ์ (2551: 68) ได้ศึกษาผลกระทบของการท่องเที่ยวที่เกิดจากการพัฒนาการท่องเที่ยวประวัติศาสตร์พิมายที่ส่งผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตและสภาพสังคมของชุมชนเทศบาลตำบลพิมาย ได้กล่าวว่า ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ มีผลกระทบด้านบวกมากที่สุด ได้แก่ การประกอบอาชีพหลัก อาชีพรอง รองลงมาคือมูลค่าราคาที่ดินในชุมชน

ด้านสังคม

ผลกระทบด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหารของชุมชนอำเภอกันทรลักษณ์ จังหวัดศรีสะเกษด้านสังคม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การท่องเที่ยวสร้างความเจริญมาสู่หมู่บ้านมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ความร่วมมือของชุมชน และการท่องเที่ยวทำให้เกิดปัญหาการขายบริการทางเพศและการมั่วสุมทางเพศมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด สอดคล้องกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2533: 22) ได้สรุปผลกระทบของการท่องเที่ยวในด้านเศรษฐกิจและสังคมว่า ผลกระทบทางสังคม คือ จากผลของการพัฒนาในด้านการท่องเที่ยว การปรับปรุงสาธารณูปโภคต่างๆ ให้ทันสมัยตามมาตรฐานสถานที่บางแห่งอาจถูกสงวนไว้เฉพาะสำหรับนักท่องเที่ยวของสถานที่นั้น ๆ ซึ่งอาจทำให้รู้สึกไม่เสมอภาคทางสังคม และความรู้สึกไม่เป็นมิตรกับนักท่องเที่ยว มุ่งหวังที่จะหาแต่ผลกำไร ขูดรีด ฉ้อโกง หลอกลวง ตลอดจนประกอบอาชญากรรมต่อนักท่องเที่ยว

ด้านวัฒนธรรม

ผลกระทบด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหารของชุมชนอำเภอกันทรลักษณ์ จังหวัดศรีสะเกษด้านวัฒนธรรมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า วิธีการดำเนินชีวิตแบบดั้งเดิมมีค่าเฉลี่ยมาก รองลงมาคือ สินค้าและของที่ระลึกของท้องถิ่น และดนตรีและการแสดงของท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดสอดคล้องกับกับฐิรชญา มณีเนตร และณิศาศรณ์ ไชยประสิทธิ์ (2551: 68) ได้ศึกษาผลกระทบของการท่องเที่ยวที่เกิดจากการพัฒนาการท่องเที่ยวประวัติศาสตร์พิมายที่ส่งผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตและสภาพสังคมของชุมชนเทศบาลตำบลพิมาย ได้กล่าวว่า ผลกระทบด้านวัฒนธรรม มีผลกระทบด้านลบมากที่สุด ได้แก่ การท่องเที่ยวทำให้ความศรัทธาและความเชื่อดั้งเดิมเสื่อม และสอดคล้องกับกิตติพงษ์ ประชุมแดง (2533 : 97) ได้ศึกษาเรื่อง ผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม จากการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อชาวบ้านคูเต๋อ ตำบลแจระแม อำเภอมือง จังหวัดอุบลราชธานี กล่าวว่า การท่องเที่ยวทำให้มีการนำวัฒนธรรมเมืองเข้าสู่ชุมชนหมู่บ้านมากขึ้น การดำรงของชาวบ้านจึงเป็นแบบผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมดั้งเดิมและวัฒนธรรมเมือง

ด้านสิ่งแวดล้อม

ผลกระทบด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหารของชุมชนอำเภอกันทรลักษณ์ จังหวัดศรีสะเกษด้านสิ่งแวดล้อม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การท่องเที่ยวทำให้สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมรองลงมาคือความแออัดในการจัดสรรพื้นที่ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว และการท่องเที่ยวทำให้เกิดมลภาวะด้านอากาศเป็นพิษมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดซึ่งสอดคล้องกับกิตติพงษ์ ประชุมแดง (2533 : 97) ที่ศึกษาเรื่องผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม จากการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อชาวบ้านคูเต๋อ ตำบลแจระแม อำเภอมือง จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งกล่าวว่า สำหรับสภาพแวดล้อมนั้นได้รับการทำลายทรัพยากรธรรมชาติบางส่วน เนื่องจากขาดการอนุรักษ์ที่ถูกวิธี และสอดคล้องกับ ฤทธิอนุจรพันธ์ (2543) ได้ศึกษาเรื่อง ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่ออำเภอมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน กล่าวว่า จากปริมาณนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นรวมทั้งการเข้ามาประกอบกิจการค้าขายและบริการของคนต่างถิ่นทำให้จำนวนประชากรในเขตเทศบาลมีจำนวนที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งส่งผลให้พื้นที่เกิดปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ 2 ด้าน คือ ปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้นในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน และปัญหาน้ำเสียจาก การปล่อยน้ำทิ้งของพื้นที่พักอาศัย อาคารพาณิชย์ และโรงแรมต่าง ๆ

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

1. การวิจัยครั้งนี้ พบว่าชุมชนอำเภอกันทรลักษณ์ได้รับผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจมากที่สุด ซึ่งทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องเร่งฟื้นฟูและส่งเสริมให้คนในชุมชนมีอาชีพเสริม เช่น มีการให้

ความรู้และอบรมพัฒนาฝีมือ เพื่อนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในการผลิตสินค้าที่ระลึกเพื่อจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยว เป็นต้น

2. การวิจัยครั้งนี้ พบว่า ผลกระทบด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหารของชุมชนอำเภอกันทรลักษณ์ จังหวัดศรีสะเกษด้านสังคมอยู่ในระดับมาก หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องเร่งฟื้นฟูสภาพจิตใจของคนในชุมชน ลดความตึงเครียด และให้มีความมั่นใจในความปลอดภัยเพื่อดำรงชีวิต

3. การวิจัยครั้งนี้ พบว่า ผลกระทบด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหารของชุมชนอำเภอกันทรลักษณ์ จังหวัดศรีสะเกษด้านวัฒนธรรมด้านวัฒนธรรมอยู่ในระดับมาก ซึ่งส่งผลต่อวิถีชีวิตดั้งเดิมของคนในชุมชน ชุมชนควรมีการส่งเสริมและอนุรักษ์ประเพณี และวิถีชีวิตดั้งเดิม โดยการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เข้ากับสภาพสังคม แต่ยังคงรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์และรูปแบบเดิมเพื่อให้คนในชุมชนได้ตระหนักถึงคุณค่าของวัฒนธรรมที่ยังหลงเหลืออยู่ และเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง

4. การวิจัยครั้งนี้ พบว่า ผลกระทบด้านการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหารของชุมชนอำเภอกันทรลักษณ์ จังหวัดศรีสะเกษด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมาก ซึ่งชุมชนควรมีการรณรงค์ให้คนในชุมชนและเยาวชนมีจิตสำนึกในการหวงแหนและรักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อม การทำความร่วมมือระหว่างชุมชนกับเทศบาลในการดูแลรักษาความสะอาดสถานที่ท่องเที่ยวและร่วมมือกันดูแลรักษาและฟื้นฟูสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษาการเชื่อมโยงสถานที่ท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ใกล้เคียงกับอุทยานแห่งชาติเขาพระวิหาร เพื่อสร้างเครือข่ายพื้นที่การท่องเที่ยว และกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวที่เหมาะสม

2. ควรศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาอุทยานแห่งชาติเขาพระวิหารและแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงเพื่อเป็นการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวที่เสื่อมโทรมโดยอาจมุ่งเน้นการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นต้น

3. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อนักท่องเที่ยวในการเดินทางมายังอุทยานแห่งชาติเขาพระวิหาร เพื่อกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวที่เหมาะสมความต้องการของนักท่องเที่ยว

4. ควรมีการศึกษาถึงผลกระทบทางการท่องเที่ยวจากกรณีพิพาทระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีปราสาทเขาพระวิหารในระดับภูมิภาคหรือระดับประเทศ เพื่อศึกษาแนวทางในการแก้ไขปัญหาทางการท่องเที่ยวของประเทศ

บรรณานุกรม

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2553). ความหมายและความสำคัญของการท่องเที่ยว. หน้า 19-23 กรุงเทพฯ: หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมฝึกหัดครู.
- กิตติพงษ์ ประชุมแดง. (2533). ผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม จากการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อชาวบ้านคูเต๋อ ตำบลแจระแม อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี. ปรินญาณิพนธ์ ศศ.ม.มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, มหาสารคาม.
- งานสื่อสารสังคม (สกว.). (2551, 5 มิถุนายน). เขาพระวิหาร โอกาสและวิกฤตไทย-กัมพูชา. โพสต์ทูเดย์. ค้นเมื่อ 23 มีนาคม 2553, จาก http://www.trf.or.th/News/Content.asp?Art_ID=939
- จังหวัดสระเกษ. [ม.ป.ป.]. สู่ปราสาทเขาพระวิหาร. ค้นเมื่อ 23 มีนาคม 2553, จาก http://www.sisaket.go.th/nation_park/prasat_khaopravihan_th.html
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2541). เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: เทพเนรมิตการพิมพ์.
- จิรัชญา มณีเนตร และณิศารณ ไชยประสิทธิ์. (2551). ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อชุมชนท้องถิ่นจากการเติบโตของแหล่งท่องเที่ยวในเขตพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์พิมาย. ขอนแก่น: คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ธิดา สารยา. (2552). ปราสาท (เขา) พระวิหาร. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เมืองโบราณ.
- ฤทธิ์อนุจรพันธ์. (2543). ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่ออำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภูมิศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สื่อสร้างสุขอุบลราชธานี. [ม.ป.ป.]. ทัวร์อุบลไฮด์เขาพระวิหารจุดนักท่องเที่ยวลดฮวบย้ายเข้าช่องสะง่าออกสระแก้ว. ค้นเมื่อ 23 มีนาคม 2553, จาก http://guideubon.com/news/view.php?t=115&s_id=204&d_id=204
- อุทยานแห่งชาติเขาพระวิหาร. [ม.ป.ป.]. ค้นเมื่อ 22 มีนาคม 2553, จาก http://www.sisaket.go.th/nation_park/national_park_th.html